

DIJSKA KNJIŽNICA
A GEPPA 9
IBESTE / 312

glasilo za slovensko narodno manjšino

ZVESTI ENOTNOSTI

Komunistična partija Italije je nastala po razcepu socialistične stranke, pred 43 leti. O tem razcepu desnica sedanje socialistične stranke še danes govori kot o škandaloznem in črnem izvirnem grehu, čeravno je zgodovinsko dokazano, da je razcep obstajal še predno je nastala KPI, da je ta razcep obstajal v zavesti naprednega dela delavcev in stvari samih. Ne glede na različna presojanja o tem, kako je bila pripravljena in uresničena ustvaritev nove partije, nadaljnja enotna koeksistenca ni bila tedaj več mogoča, saj niso zanjo obstajali niti osnovni pogoji in ker

tovitve bi nas lahko dovedle do biografske raziskave, ki pa jo prepuščamo tistim, ki bolje poznajo notranje probleme bratske stranke.

Nedvomno je, da ima določen pomen tudi osebno zadržanje političnega voditelja. Od njega je v marsikaterem pogledu odvisno, da se politična linija stranke ne personalizira, to je, da se ne istoveti s stališčem ene same osebe, da se ne ustvarjajo skupine in razcepi ob vsaki spremembi. Toda to ni bistveno. Za enotno dialektiko so bistvena načela, katerih se je treba držati tudi v preokretnih. Ta načela so potrebna za napredovanje. Tudi enotnost ima nedvomno načelno vrednost. Toda enotnost dobi ves svoj pomen samo tedaj, ko je dejanski izraz pravilne politične linije, odgovarjajoče stvarnemu položaju in njegovim takojšnjim nalogam, kakor tudi perspektivam borbe in napredovanja vsega gibanja.

Reformisti niso nikoli hoteli vstopiti v vladno, ker so vedeli, da jih stranka in gibanje na splošno ne bi razumela in jim torej ne bi sledila. Njihovo stališče je izhajalo iz razrednega instinkta in iz določene enotne dialektike. To stališče je obvarovalo italijansko delavsko gibanje pred večjimi razcepi, reformistične voditelje pa pred tem, da bi doživeli tako beden konec, kot so ga npr. doživeli njihovi francoski kolegi, ki so stopili na pot kolaboracionizma v tistih časih.

Danes je položaj drugačen. Gibanje in zavest delavskega razreda sta mnogo bolj zrela. Obogatila sta se z velikimi pozitivnimi izkušnjami, a tudi z negativnimi pojavi. Najnaprednejši del delavske organizacije že davno ne zagovarja premišljene opozicije proti vladi. Marsikaj se je torej spremenilo. Toda nekaj se pa le ni spremenilo in to je težnja po ohranitvi razdvojenosti delavskega razreda, po favoriziranju in neposrednem stimuliranju razcepljenosti sindikalnih in političnih organizacij, po izkoriščanju stikov, koncesij in celo možnih kolaboracij v vladi ali izven nje za doseg tega cilja. Na demokristjanskem kongresu v Neaplju so bili ti cilji jasno obzloženi in kasneje so bili še jasnejše poudarjeni. Ne le iz velikih buržoaznih časopisov, marveč tudi v govorih vseh ali skoraj vseh predstavnikov takojmenovanega levega centra prihaja dan za dnem do izraza opevanje globokega razcepa v gibanju delavskega razreda.

Vse to zelo dramatično podčrtuje težko odgovornost socialistične desnice. Tu ne gre le za »popuščanje« na tej ali oni točki programa, ne gre le za preobrat celotne usmeritve mednarodne politike, temveč gre za temeljno vprašanje gibanja delavskega razreda. Predstavniki socialistične desnice zelo radi naglašajo, da ne obstaja samo ena marveč da je več političnih organizacij delavskega razreda, niso pa bili sposobni in nameroma niso ho-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Problem tedna

Spletke proti neodvisnosti Cipra

Če bi probleme Cipra prepustili reševanju domačinom, bi jih že zdavnaj rešili

Po nemirih na Cipru, ki so izbruhnili 21. decembra, ko je Makarios povedal, da namerava spreminiti ustavo, se je položaj proti koncu leta na videz pomiril. Napetost je znova z vso silovitostjo udarila na dan, ko je Makarios napovedal, da bo odpovedal vojaški pakt z Grčijo in Turčijo.

Kazalo je že, da bo misija britanskega ministra za vprašanja Commonwealtha uspešna. Ciprske, grške in turške enote na otoku so prišle pod britansko poveljstvo, ki si je zadalo nalogo »vzpostaviti red in mir« na otoku: določili so tudi nevtralnemu cono med turškim in grškim delom Nikozije, in kazalo je, da je glavna kriza že mimo.

31. decembra je predsednik Makarios sporočil, da se bo obrnil na OZN, da bi pomagala vzdrževati red v državi. »Naš namen je vzpostaviti popolno neodvisnost države, tako da Grčija, Turčija in Britanija ne bodo imele več pravice in možnosti, vmešavati se v naše notranje zadeve«. Ze naslednjega dne pa je predsednik Makarios sporočil, da »odpoveduje sporazuma o jamstvih in o vojaški zvezi z Grčijo in Turčijo«.

Dne 23. februarja 1960. so v Londonu, Atenah, Ankari in v Nikoziji objavili »deklaracijo o Cipru«; deklaracija je bila plod dolgovernih in težavnih razgovorov med predstavniki ciprskih Grkov in Tukov ter predstavniki Britanije, Grčije in Turčije, ki so bili kronani s sporazumi doseženimi na konferenci v Zürichu (od 5. do 11. februarja 1959.) in na konferenci v Londonu (od 17. do 19. februarja 1959.)

Točka 3 te deklaracije je pogodba o jamstvih. Pogodba določa, da jamčijo nedotakljivost in neodvisnost republike Cipr, ki bo šele proglašena, tri države: Britanija, Grčija

25. in 26. januarja bo v Trstu II. deželna konferenca KPI. Na njej se bo razpravljalo predvsem o politični platformi komunistov iz dežele Furlanije-Juljske krajine v vidiku volitev deželnega sveta. Na konferenci bo izvoljen tudi novi deželni komite KPI.

Ze iz te indikacije postaja jasno kako velik politični pomen bo imela deželna konferenca KPI in da bo prav gotovo imela velik odmev v javnem mnenju vse dežele.

Ta mesec bo senat po vsej verjetnosti dokončno odobril zakon za izvolitev prvega deželnega sveta. Kot je znano, je ta zakon poslanska zbornica že odobrila. Ko bo senat odobril omenjeni zakon in ko ga bo dokončno potrdil še predsednik republike, bo samoupravna dežela Furlanija-Juljska krajina (ki je bila ustanovljena 15. februarja 1963) postala dejanska stvarnost.

Samoupravna dežela Furlanija-Juljska krajina, to je bistveni instrument za demokratično obnovo in za gospodarsko-socialni razvoj dežele nastaja z veliko zamudo. Preden je do tega prišlo, je bilo treba premostiti obstrukcionizem demokristjanske stranke in nasprotovanja

drugih konservativnih sil. Danes je potrebno, da se nadaljuje enotna borba tistih sil, ki so priborile deželo s posebnim statutom. Potrebno je, da se izvoli deželni svet, ki bo odgovarjal zahtevam in potrebam dežele ter nalogam, ki stoje pred njo. Med prvenstvene naloge nove dežele spada deželni načrt za gospodarski razvoj. In prav zato bo imela predvolilna bitka še poseben pomen. In ta bitka se bo dejansko začela že na deželni konferenci komunistov.

Deželna konferenca KPI bo torej podala obračun delovanja komunistov iz vse dežele v zadnjih letih. Istočasno bo ta konferenca izhodiščna točka za nadaljnji razvoj akcij komunistov zato, da bo dežela, potem, ko bo dejansko ustanovljena, začela uresničevati naloge, ki stoje pred njo. Deželna ustanova mora postati sredstvo za uresničevanje številnih iniciativ za doseg administrativne decentralizacije, za okrepitev krajevnih ustanov, za pravice slovenske narodne manjšine itd.

obvezale, da bodo skupaj skrbele za usodo in razvoj ciprske republike. Ustanovljen je bil tristranski glavni štab ciprskih, grških in turških oficirjev: poveljnik se menja vsako leto po načelu narodnosti. Grčija je poslala na otok kontingent 950 vojakov in oficirjev, Turčija pa 650. (Ciprska vojska šteje 2.000 vojakov in prav toliko orožnikov. V vojski je razmerje med Grki in Turki 60:40, v orožništvu pa 70:30; prebivalstvo je v razmerju 75:25).

Predsednik Makarios je torej odločen, da odpove ti dve pogodbi iz žiriških in londonskih sporazumov.

Reakcije na Makariosov namen »odpovedati pogodbe o garancijah in vojaški zvezi z Grčijo in Turčijo, so bile v Londonu, Atenah in Ankari odklonilne, v detajlih pa vendarle različne.

Vest o Makariosovi nameri so v Londonu sprejeli »zadržano in hladno«. Britanija ni za revizijo sporazumov, če pa do tega že mora priti, potem naj ima London glavno »pomirjevalno« vlogo.

Tudi Atene nasprotujejo zamisli o reviziji teh sporazumov. Toda ost grške reakcije je vperjena predvsem proti možnosti, da Turčija intervenira.

Ankara je reagirala najbolj silovito. Z avtoritativnega mesta so padli predlogi o delitvi otoka, in zdli se, da so bile poznejše izjave o potrebi, »da se vzpostavi s pogodbami predvideno stanje in da Turčija ne namerava enostransko ukrepati« dane bolj za namenom, da se pomiri grška javnost, kot pa da se vzpostavi »status quo«, ki je bil, kot trdi Ankara, z Makariosovimi izjavami postavljen na glavo.

Pri vsem tem pa je treba upoštevati dejstvo, da če bi ciprski spor prepustili ciprskim Turkom in Grkom, bi na Cipru že zdavnaj vladal mir. Tako je poudaril tudi ciprski predstavnik v Organizaciji združenih narodov Rosides.

Palmiro Togliatti

ne bi bila služila drugemu, razen večanju zmede in splošne nemoci gibanja. Čudno pa je to, da so tožitelji, potem ko so komuniste obdolžili, da so zakrivali razcep, bili prisiljeni priznati, da je v steblu, od katerega so se komunisti odtrgali, še nadalje vladal razdor, in da so razcepi sledili razcepom, medtem ko je komunistična politična formacija postajala vedno bolj močna in enotna ter postala faktor enotnosti vsega političnega gibanja delavskega razreda. To se je jasno izkazalo tudi pod fašizmom, v osvobodilni borbi, po osvoboditvi in se jasno kaže tudi danes. Ni težko ugotavljati, da so razcepi v socialistični stranki po kongresu v Livornu bili vselej povezani s spori med skupinami, v katerih imajo odločujoč delež vodilne osebnosti, katerih politična sreča raste ali pa upada med enim ali drugim razcepom. Te ugo-

Fašistični atentat na sedež CGIL v Rimu

V sredo pozno ponoči so fašisti izvršili bombni atentat na sedež CGIL v Rimu. K sreči človeških žrtev ni bilo, toda materialna škoda je velika. Tajništvo CGIL je po atentatu objavilo sporočilo, ki med drugim poudarja, da zločinski atentat prihaja s fašistične desnice, ki na ta način izraža svoje sovraštvo proti veliki demokristjanski organizaciji, ki vodi delavce v njihovi borbi. CGIL zahteva, da oblasti nemudoma nastopijo in kaznujejo krivce.

Leto velikih upov in uspehov

Na začetku minulega leta je skupina uglednih italijanskih kulturnih delavcev objavila apel miru, ki je imel velik odmev v javnosti. V apelu je bilo med drugim podčrtano:

«...v dneh kubanske krize je bilo človeštvo izpostavljeno veliki nevarnosti atomske vojne. Zmagal je razum. Postalo je namreč jasno, da atomske sile ni mogoče primerjati z idoli sile in nesmiselnega prestiža. Kriza je bila premagana in to mora služiti bodočnosti. Tak položaj se ne sme nikoli več povrniti...».

V istem apelu so italijanski kulturni delavci pozvali italijansko vlado, naj nevezano in odkrito sproži akcije in predloge v korist miru, za miroljubno rešitev mednarodnih sporov, za splošno razorožitev, začeni pri atomskem orožju. Podpisniki apela so zahtevali tudi, naj vlada izjavi, da se Italija ne bo nikoli udeležila kakršnega koli atomskega spopada.

V nedeljo 17. februarja sta se vršili konferenci slovenskih komunistov v Trstu in v Doberdobi (za vso goriško pokrajino). Na obeh konferencah so razpravljali o aktualnih vprašanjih, ki zlasti živo zanimajo slovensko narodno manjšino v Italiji. Predvsem je bila poudarjena potreba po enotni obliki reševanja slovenskega manjšinskega vprašanja. Odločno so zavrnili vsak poskus delitve Slovencev v tri manjšinske skupine v deželi. V dokumentu, ki je bil sprejet na omenjenih konferencah je bilo med drugim podčrtano:

«...Politična akcija KPI je usmerjena k enotnemu cilju, da se uveljavi popolna enakopravnost Slovencev kot polnopravnih državljanov na vseh področjih političnega, gospodarskega, socialnega in kulturnega življenja».

Aprila je sovjetska vesoljska znanost dosegla nov velik uspeh. «Lunik IV.» je bil uspešno izstreljen in poslan na pot proti Luni. Teža «Lunika» in preciznost najrazličnejših instrumentov, ki so bili v njem nameščeni, so še enkrat nesporno potrdili primat, ki ga ima Sovjetska zveza na področju vesoljske znanosti in tehnike.

Fidel Castro je po rešitvi kubanske krize obiskal Sovjetsko zvezo. S tem obiskom se je še bolj utrdilo prijateljsko sodelovanje med SZ in socialistično Kubo.

Aprila 1963 je bila v Jugoslaviji uveljavljena nova socialistična ustava. Razprave o tej ustavi so trajale dolgo časa in so zajele domala vse jugoslovanske državljane. Uradno je bilo potrjeno, da je v razpravah o tej ustavi sodelovalo 6,7 milijona ljudi in da je bilo v času razprav po vsej državi nad 75 tisoč zborovanj in predavanj, na katerih so obdelali ustavna načela in določbe.

Aprila 1963 je bila po vsej državi izredno razgibana volilna kam-

Bežen pregled nekaterih najvažnejših krajevnih in mednarodnih dogodkov, ki smo jih povzeli s prvih strani „Dela“ (1963) še enkrat potrjuje, da se je minulo leto, ki se je začelo v znamenju optimističnega pričakovanja, zaključilo s pomembnimi dosežki - Nedvomno pa sta bila po glavitna dosežka: ohranitev miru v svetu in konkretna pristopitev na pot, ki lahko vodi k zagotovitvi miroljubne koeksistence, razorožitve in miru, kar je pogoj tudi za dvig življenjske ravni najširših množic

Govor Hruščova po podpisu moskovskega sporazuma o prenehanju jedrskih poskusov.

panja. V to kampanjo so aktivno posegli tudi Slovenci. Komunistična partija Italije je tako v Trstu kot v Gorici kandidirala tudi Slovence. Jasno je bilo, da samo KPI lahko omogoči izvolitev slovenskega poslanca. Toda to ni bilo po volji nekaterim voditeljem Slovenske katoliške skupnosti. Zato sta v Trstu ustanovili Slovensko listo, ki je predstavila tudi svoje kandidate, v Gorici pa so slovenske volivce javno pozvali, naj glasujejo za kandidate italijanske demokristjanske stranke, to je tiste stranke, ki je v vseh povojnih letih, ko je bila na oblasti v državi, teptala pravice Slovencev. Velika večina Slovencev seveda, ni nasedla vabilom slovenskih liparjev in je glasovala za komuniste.

Fašistično sodišče v Madridu je istega meseca obsodilo na smrt vplivnega komunističnega voditelja Grima. Vsi protesti so bili zaman. Grima je šel pogumno v smrt in je fašističnim sodnikom v obraz izpovedal svojo vero. Izjavil je: «V borbo za osvoboditev delavcev sem vstopil ko sem bil star šele 16 let. Bil sem in sem komunist!»

28. aprila so bile parlamentarne volitve v Italiji. Po 39 letih je bil na teh volitvah izvoljen tudi predstavnik Slovencev. Za poslanca je bila izvoljena Marija Bernetič, za senatorja Tržaškega ozemlja pa Vittorio Vidali. Na Tržaškem ozemlju je KPI na teh volitvah prejela 51.391 glasov za poslansko zbornico in 48.625 glasov za senat. V vsej državi je KPI prejela 7.003.917 glasov za poslansko zbornico in 7 milijonov 763.854 glasov za senat. Skupna slovenska lista na Tržaškem pa je prejela le 5.679 glasov. Generalni sekretar KPI je po objavi volilnih rezultatov izjavil: «Sile, ki sledijo KPI, morajo stopiti na vladno področje. To je cilj,

ki si ga postavljamo danes. Italijanske politike vabimo na resno diskusijo, ki naj prosta vsakršnih predsodkov in ustrahovanj objasni programatično tematiko in najnujnejše probleme. Italija zahteva levo usmerjeno vlado. To je mogoče doseči le z odpravo protikomunističnih pregrad.

Meseca maja je Sovjetska zveza predlagala ustanovitev brezatomske cone na področjih Sredozemlja in Balkana. Ta predlog se je glasil: «Sovjetska zveza predlaga v prid zagotovitve miru in varnosti na Balkanu in na vsem svetu, naj bi področje Jadrana in Balkana spremenili v brezatomsko cono. Pripravljena je, da skupaj z ZDA in drugimi zahodnimi državami nudi zanesljiva jamstva, da bodo področje Sredozemlja upoštevali kot področje, ki ni v sferi uporabe atomskega orožja».

Sovjetski premier Hruščov je ob tej priliki poudaril: «Prepričani smo, da bi uresničitev sovjetskega predloga ne samo omogočila državam na Balkanu in ob Sredozemlju, da posvetijo več truda in sredstev za rešitev svojih gospodarskih in socialnih problemov, marveč bi tudi pomembno prispevala k ublažitvi mednarodne napetosti in povečala možnosti za sklenitev sporazuma o splošni in popolni razorožitvi».

Med 4. in 8. junijem je obiskala deželo Furlanijo-Juljsko krajino delegacija Centralnega komiteja ZK Slovenije. Med obiskom so se člani delegacije srečali s tovariši, ki delajo med delavci, kmeti, mladino in ženami, Italijani in Slovenci in s tovariši, ki delujejo v krajevnih upravnih organih. Tako v razgovorih v vodstvenih organih federacij KPI in razgovorih z deželnim komitejem KPI, kot tudi pri različnih srečanjih, ki so bila povsod zelo prisrčna, so člani delegacije ZKS neposredno spoznali pogoje, v katerih deluje KPPI v naši deželi in cilje,

ske znanosti in tehnike. V veselje je poletela prva ženska, Valja Terješeva. Ta se je v vesolju srečala z drugim sovjetskim astronautom Bikovskim. Obsežen program znanstvenega raziskovanja je bil izpolnjen v celoti. Dosegli so nove in dragocene podatke glede vpliva, ki ga razni činitelji izvajajo na človeški organizem, hkrati so opravili obsežna zdravniška in biološka preučevanja.

Julija je bil v Skopju strahoviti potres, ki je v nekaj minutah uničil cvetočo prestolnico Makedonije in povzročil veliko človeških žrtev. Težko prizadetim makedonskim bratom je priskočil na pomoč ves svet. Tudi na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji je kampanja za nabiranje prispevkov za ponesrečence v Skopju rodila zelo lepe zadove.

Julija je bil v Moskvi podpisan sporazum o prepovedi jedrskih poskusov. Pogajanja za dosego tega sporazuma so trajala dolgo časa. Dejansko so se začela že marca 1958, to je tedaj, ko je sovjetska vlada sporočila, da prekinja poskuse z jedrskim orožjem in je povabila druge sile, naj bi storile isto. Konferenca v Moskvi se je začela 15. julija 1963 in se zaključila 25. julija. Sporazum so podpisale SZ, ZDA in Velika Britanija. Ta sporazum so kasneje podpisale številne druge države. Francija ni hotela tega sporazuma nikoli podpisati. V besedilu moskovskega sporazuma o prepovedi jedrskih poskusov je med drugim rečeno, da vlade podpisnice, poudarjajo, da je njihov poglavitni cilj čimprej doseči sporazum o splošni in popolni razorožitvi pod strogim mednarodnim nadzorstvom in v skladu s cilji OZN, s katerim bi se končala oborožitvena tekma in bi bil odstranjen vzrok za proizvodnjo vseh vrst orožja in poskusov z njimi, vključno jedrsko orožje, v tejnji, da bi za zmeraj dosegle prenehanje vseh poskusnih eksplozij jedrskega orožja, pripravljene, da s tem ciljem nadaljujejo pogajanja in v želji, da bi se končalo zastupljanje človekovega življenjskega prostora z radioaktivnimi snovmi. Sovjetski zunanji minister Gromiko je ob podpisu moskovskega sporazuma poudaril, da sovjetska vlada ocenjuje ta sporazum kot velik uspeh miroljubne politike SZ in vseh držav, ki se zavzemajo za odvrgitev nevarnosti nove vojne ter za ohranitev in krepitev miru. Ameriški zunanji minister Rusk je izjavil, da mora podpis sporazuma

(Nadaljevanje na 4. strani)

Prva astronautka - Valja Terješeva

Neodvisna Kenija

Po 68 letih krutega kolonialnega jarma je tudi izmučeni Keniji zasijala zarja svobode

Po 68 letih kolonialnega jarma in le nekaj tednov po deseti obletnici krvavega upora Mau mau so slovesno razglasili neodvisnost Kenije. Tako se je končal dolgotrajen in pogosto mučen proces, ki je končno pripeljal do osvoboditve ene od poslednjih britanskih posesti v Afriki.

Kenija je dežela, ki je bila prinesla britanski kolonialni upravi grenak trenutek resnice. Še pred desetimi leti je bil britanski Colonial Office docela prepričan, da dežela neodvisnosti ne bo terjala pred letom 1970 ali 1980. Ta račun je temeljil na dveh dejstvih: na sorazmerni politični zaostalosti in plemenski razcepljenosti kenijskih Afričanov na eni strani ter na sorazmerno velikem številu belih naseljencev v deželi ter njihovi ekonomski moči na drugi. Bila so leta, ko je Britanija koketirala z zamisljo o ustanovitvi vzhodnoafriške federacije, v kateri bi vladali naseljenci iz Kenije; zamisli zaradi naglega političnega razvoja niso izvedli, pač pa je kolonialna uprava utrdila nekatere skupne službe, predvsem pa zagotovila, da sta Tanganjika in pa v prvi vrsti Uganda s svojim izvozom plačevali uvoz luksuznih predmetov za naseljence v Keniji. Upor mau-mau je prinesel Colonial Officeu hipen trenutek resnice; v njem so se izrazila vsa nasprotja dežele, ki je tako zamakala belega človeka — dejstvo, da so si boljše zemljo v deželi prisvojili belci, velike premoženjske razlike, prizadevanja naseljencev, da ostanejo Afričani kolikor mogoče dolgo cenena delovna sila, ter končno venomer napihovana plemenska nasprotja. Upor je bil tako nenaden in tako oster, da ga je Velika Britanija zatrla le z najhujšim pritiskom, ki ji ni prinesel ugleda. Takrat, pred desetimi leti, je romal v zapor tudi sedanji premier Jomo Kenjata, čeprav z uporom ni bil neposredno povezan: britanske oblasti so se bale močne nacionalistične osebnosti in so ga po vsej priliki hotele diskreditirati med prebivalci drugih kenijskih plemen, saj je bil edina pomembna politična osebnost v deželi.

Po letu 1953 so se prizadevanja Colonial Officea usmerila v iskanje in »ustvarjanje« primerih političnih sil, ki naj bi skrbele za »ravnotežje« v nadaljnjem reformističnem razvoju Kenije. Prva prizadevanja so bila neuspešna: Britanci so želeli aktivirati bele naseljence, vendar jim ni uspelo predvsem zato, ker se naseljenci v večjem številu niso zavzemali za politično delo te vrste. Tako je propadel poskus, da bi ustvarili politično organizacijo, kakršne so bile ekstremistične v Alžiriji. Britanci so se morali opreti na domače ljudi: poleg nekdanje KAU in sedanje KANU (Kenijska afriška nacionalna unija) sta se sčasoma pojavili še dve stranki in sicer KADU (Kenijska afriška demokratska unija) ter APP (Afriška ljudska stranka), ki naj bi obe poskrbeli za »zdravo opozicijo«. Kenjate v okviru istih prizadevanj nekaj let niso spustili iz zavora, da ne bi kot močna politična osebnost porušil tega težko zasnovanega »ravnotežja«.

Na letošnjih volitvah v parlament je zmaga Kenjata KANU, stranka z afriškim nacionalističnim in socialističnim programom, preostali dve stranki pa sta se utrdili v pokrajinskih parlamentih treh od sedmih pokrajin. Pri tem so se ostro pokazali plodovi prizadevanj kolonialne uprave, ki je opozicijski stranki hranila s plemenskimi predsodki. Na zadnjem nadaljevanju ustavnih pogajanj v Londonu je namreč KANU terjala, naj oblast

po kenijski ustavi kar najbolj centralizirana (KANU ima veliko večino v centralnem parlamentu), medtem ko je opozicijska KADU terjala decentralizacijo. Slednja je še pred začetkom ustavnih pogovorov grozila z odcepitvijo (politika majimbo), zaradi česar je izgubila podporo tretje dotlej opozicijske stranke APP, ki se je pridružila Kenjati. Videti je, da je bilo ozračje v Londonu na pogajanjih precej razgoreto, saj je vodja KADU Ngala izjavil, da bo zapustil konferenco. Kenjata je tedaj izjavil, da bodo razglasili neodvisnost 20. oktobra, na deseto obletnico upora (pravzaprav je to dan, ko so zaprli Kenjato); britanska javnost je bila »sekirana«, vendar so pogajanja spet stekla in se sorazmerno uspešno končala. Po vsej verjetnosti bosta obe umetni hranjeni opozicijski stranki v prihodnosti izdihnil; pod novim kenijskim grbom stoji poziv k skupnim naporom »Harambee«, po naše »horo«.

(Iz ljubljanskega »Dela«)

Poljska kinematografija

Poljaki iščejo inspiracije v zgodovinskem romanu

Poljska kinematografija je imela lani precej manj mednarodnih uspehov kot prejšnja leta. Od številnih filmov, ki so jih posneli v letu 1963, že priznani poljski režiserji ter debutanti Višje filmske šole v Lodžu, je filmski kritik Jerzy Plazewski izbral samo tri filme, za katere sodi, da so nad ravni celoletne filmske produkcije v domovini. To so filmi: »Črna krila« (Srebrna medalja na festivalu v Moskvi), »Kako biti ljubljena« (nagrajen na festivalu v Edinburghu) in Kutzov film »Molk«, ki na festivalu v Benetkah ni prejel nobene nagrade.

Zato pa so Poljaki te dni objavili v svojih filmskih revijah novice o obsežnih pripravah za tri zgodovinske velefime. Po daljšem premoru jih boba režirali Jerzy Kawalerowicz, Andrzej Wajda in Wojciech Has.

Ze konec preteklega leta so začeli

li snemati v vrocavskih ateljeih ter na terenu v bližini Krakova zgodovinski film »Rokopis, najden v Saragossi«. Režiser Wojciech Has režira film po romanu Jana Potockega, ki ga je za film adaptiral in napisal dialoge Tadeusz Kwiatkowski. Film bo črno-bel, posnet po sistemu panorame in torej zgodovinski spektakel, saj bodo nosili igralci v filmu nič več in nič manj kot sto osemdeset različnih srednjeveških in plemiških kostumov.

Eden najbolj znanih poljskih režiserjev Jerzy Kawalerowicz se je po daljših pripravah lotil realizacije filma »Faraon«. Po zgodovinskem delu Boleslava Prusa je scenarij napisal režiser sam skupaj s Tadeuszom Konwickim, ki je na Poljskem znan kot odlični filmski režiser in pisatelj. Kawalerowicz je sprva mislil posneti film v sodelovanju s kakšno tujo produkcijsko hišo: po mnogih razgovorih pa je sklenil, da bo film posnel brez tuje pomoči: igralcev in kapitala. Film naj bi bil posnet v eastman barvah in panoramski tehniki ter končan do leta 1965. Priprave za film »Faraon«, ki pripoveduje o življenju mladega egiptovskega vladarja Ramzesa XIII. — živel in vladal je v enajstem stoletju pred našim štetjem — potekajo prizadevanje in natančno. Na voljo so mu dali približno tisoč risb in skic o arhitekturi, vojni, kulturi in življenju v starem Egiptu. Vse to jasno kaže, da prizadevanja Kawalerowicza pred snemanjem zgodovinskega film ne bodo zvedenela v navaden filmski in »zgodovinski« kič v stilu mnogih ameriških ali italijanskih filmov v zadnjem času, vstevši tudi »Kleopatru«.

Tudi zgodovinski film režiserja Andrzeja Wajde »Prah in pepel« bo posnet v dveh nadaljevanjih, v črno-belji tehniki in v panorami. Scenarij je po zgodovinskem romanu Stefana Żeromskiego napisal scenarist in filmski režiser mlajše generacije

(Nadaljevanje na 4. strani)

Na zadnji spominski svečanosti na openskem strelišču je sodeloval tudi pevski zbor Prosek-Kontovel. Kljub hudemu mrazu je zapel dve žalostinki. Organizatorji spominske svečanosti se jim pristrčno zahvaljujejo.

„V kraljestvu palčkov“ - nova premiera Slovenskega gledališča v Trstu

Uprizoritev v Auditoriju je pritegnila veliko množico hvaležnega občinstva - Pohvala režiserju Lukešu, dirigentu Kjudru in igralcem

Nestrpno so naši najmlajši pričakovali novo otroško igro Slovenskega gledališča v Trstu. Tokrat pa je padla izbira na delo Josipa Ribičiča »V kraljestvu palčkov«. Čeprav so to delo že uprizarjala mnoga poklicna in amaterska gledališča, je bila igra za mnoge otroke popolnoma nova. Kdor je mislil, da bo dobil zadnji trenutek vstopnice, se je močno varal. Dvorana Auditorija je bila za to uprizoritev prepolna, tako da je okoli 100 otrok, s svojimi spremljevalci moralo oditi domov. Vendar to je bila šele prva uprizoritev. »Kraljestvo palčkov« bodo lahko videli vsi otroci naših predmestij in vasi.

Igra sama po sebi je zanimiva in psihološko poglobljena. Avtor igre Josip Ribičič je dobro zasnoval idejo o »mamici«. In saj je prav ta ideja »mamica« je bogastvo, zaklad in ljubezen« vezala celotno igro.

Tudi režija Jožka Lukeša, veterana za otroške igre, ni bili lahka. Močno se je moral poglobiti v psihološko celotno igro in seveda tudi v nastopajoče igralce.

Scensko glasbo Ivana Grbca je dirigent Oskar Kjuder priredil iz klavirskega zvečka za instrument-

talni kvartet ter zanesljivo vodil tako, da so glasbeni učinki obogatili dogajanje na odru.

Okusna in realistična scena, ki jo je izdelal Milan Butina, je dala še večji ton igri. Rajanje vil in palčkov-kuharčkov pa je vodila Olga Gorjupova.

Pohvaliti moramo prav vse: od zaspanega in izrazitega kralja - Edvarda Martinuzzija pa do smešnega in sproščenega dvorskega norčaka Silvija Kobala. Tudi svetovavca Alojz Milič in Stane Starešinič sta bila izvrstna izvajavca svojih vlog. Prva vila je bila Miranda Caharija ostale pa Ina Piščanc, Maja Furlan in Zdenka Trampuš.

Drugo dejanje je bilo največje uпрizorjeno. Pa najsi bode po svoji scensko-zamiselni strukturi, kot tudi po nadvse dobri igri skopuha: Stane Rastresena, žene z otrokom Le-li Nakrstove, vedeževavke Jožka Lukeša, mladenke Mire Sardočeve, dedka Rada Nakrsta in malega Miška, Petra Svagelja.

Začudila nas je tudi nežna vloga Bogomila Kravos kot Anice. V njej smo opazili smisel za odrsko umetnost. Tako po dobrem izvajanju vloge kot po izgovarjavi, ki je redka

med našo mladino. Vrtar je bil Stojan Colja. Aničina mati pa Zlata Rodoškova.

Pohvaliti je treba tudi vse palčke-kuharčke, ki so se kar dobro odrezali, čeprav jim še manjkata posluh in gibčnost. Nastopili pa so: Edvard Furlan, Zorko Spetič, Marjan Spetič, Fulvij Čok, Boris Pertot, Vojko Medvešček in Samo Sancin.

Kostume je izdelala Alenka Bartlova.

Otroška igra »V kraljestvu palčkov« je doživela med našimi najmlajšimi res ogromen uspeh. Vprašati pa se moramo, zakaj samo mladinske igrice, in to enkrat na leto, napolnijo naše dvorane? Čemu lahko pripišemo ta vzrok?

S. V.

REVIJA »TUTTI GLI UOMINI« bo spomladi organizirala v mestu Pistoia (Toscana) srečanje prijateljstva med italijanskimi in jugoslovanskimi pesniki. To srečanje naj bi bilo uvod v intenzivnejše kulturno sodelovanje. Srečanja v Pistoii se bo udeležilo okrog trideset pesnikov iz Jugoslavije.

Kulturna kronika

RADO SIMONITI je bil pred nedavnim v Trstu. V Gregorčičevi dvorani je predaval o partizanski pesmi.

Rado Simoniti je najprej govoril o izvoru borbene pesmi v Rusiji, v Spaniji, v Mehiki in drugod, nato pa je razvil dolgo poglavje o partizanski pesmi na naših tleh. Tako je opisal vse značilnosti slednje, njeno vlogo in zaključil s primorskimi pevskim zborom »Srečkom Kosovelom«, ki je ponesel našo partizansko pesem po vsej Jugoslaviji in tudi izven nje.

To predavanje ni bilo za našo mladino le zgolj zanimivo, temveč tudi poučno. Za marsikatero mladino je pomenilo to predavanje odkritje novega sveta, o katerem je le bežno kaj vedel. Saj ne smemo trditi, da naša mladina ne pozna partizanskih pesmi, vendar prav gotovo ne ve, kako so nastale.

Partizanske pesmi pojejo o streljanju, napadih, o krvi, o ljubezni in solzah, o domovini, o pomladi, o grobovih. Besedila pa so prišla izpod peresa pesnikov-borcev, ki jih je ustvaril nov rod: Kajuh, Bor, Klopčič, Kosmač ter skladatelji Simoniti, Karel Pahor, Radovan Gobec, Bojan Adamič in drugi avtorji.

ZALOŽBA »HEIMAT UND WELT« v Celovcu je pred kratkim izdala nemški prevod knjige »Samorastniki«, ki jo je napisal Prežihov Voranc. To delo je v nemščino prevedel prof. Janko Messner.

NOVA ŠTEVILA »MLADINSKE TRIBUNE« — Prejšnji teden je izšla nova številka revije »Mladinska Tribuna«, glasila slovenske napredne mladine na Tržaškem.

Predgovodni članek na platnici je posvečen šolskim odborom na slovenskih srednjih šolah na Tržaškem. Na isti strani sta še dva posnetka iz mladinskega življenja. Uvodni članek pa govori o umoru predsednika ZDA Kennedyja. Članek spremlja pesem »22. november«, srednješolca I.T.

Na naslednjih straneh pa bomo o Kajuhu »vzvišenemu glasu slovenske lirike sredi ogujenih dni smrti« ob 20. obletnici II. zasedanja AVNOJ.

Stiki z Goričani niso bili v zadnjih letih preveč plodoviti. Zato poziva uredništvo s člankom »Bratje Goričani«, naj sodelujejo slednji s svojimi problemi v reviji.

Nova je tudi rubrika »Izbor iz študentovskega tiska«. Uredništvo je natisnilo, reportažo, ki govori o tujih študentih, ki študirajo na ljubljanskem vseučilišču in ki ga je objavila ljubljanska »Tribuna« (list slovenskih študentov) v eni izmed svojih zadnjih števil.

Rubrika »Mi in naši kraji« je postala že popularna med bralci revije. Tu lahko bomo razna poročila, gledališke ocene, reportaže in intervjuje.

Med intervjuje naj omeni razgovor s pisateljem Francetom Bevkom, Rito Pavone, Teddyjem Renom in Jožkom Lukešem, režiserjem SG.

Revijo zaključuje športna stran s poročilom o prvi tekmi »Primorja«.

Dobite je lahko v Slovenskem klubu, ul. Geppa 9 v Trstu.

Včlanjevanje v KPI

Tržaška federacija je že dosegla cilj

V zadnjih dneh smo zabeležili v našem splošnem prizadevanju za čimnaglejšo obnovitev članskih izkaznic Komunistične partije za leto 1964 znatno napredovanje.

V vsedrjavni lestvici je opaziti, da so že štiri federacije dosegle 100 procentov, da se drugih pet federacij vidno bliža temu cilju, da je že 21 federacij preseglo 80%, da so vse ostale, razen ene, že presegle 50% in dobro napredujejo na poti za dosegček dokončnega cilja.

Ta je prav gotovo najboljši odgovor vsem nasprotnikom ki, kot vedno, razpihujejo svoje trobente, češ Komunistična partija propada, da njena moč šibi, da se njene vrste krhajo, da so komunisti izolirani, in da zlasti po poskusu levega centra ne predstavljajo več nikake sile v deželi.

Vse te klevete, oziroma po-božne želje, nasprotnikov, so komunisti odločno zavrnili in po podatkih, ki so prišli na o-srednji partijski sedež do 4. janu-
arja, je razvidno, da je novo leto našlo že 1.313.714 tovarišev z obnovljeno izkaznico za leto 1964., kar znaša 75,6% v raz-
merju s prejšnjim letom, dočim je 91.529 mladincev obnovilo člansko izkaznico Zveze mladih komunistov, kar znaša 52,6% v raz-
merju s prejšnjim letom.

Kar je pa najbolj značilno, je dejstvo, da se to vpisovanje le-
tos ni vršilo, kot običajno, tem-
več so se tovariši v vseh fede-
racijah sami oglašali na sede-
žih krajevnih organizacij, ne da
bi čakali na prihod kolektorja
na dom, kar je znatno olajšalo
delo le-teh ter prihranilo ener-
gije za delovanje na drugih pod-
ročjih partijskega dejavnosti,
obenem pa pospešilo akcijo za
včlanjevanje s tako vidnimi us-
pehi.

Z veseljem ugotavljamo, da
je naša dežela v omenjeni lestvi-
ci na drugem mestu s svojimi
83,0% kar je nedvomno važna
politična pridobitev, zlasti če
mislimo na dejstvo, da je to
prvo leto po ustanovitvi dežele
Furlanija-Juljska krajina, s po-
sebnim statutom. V tej deželi
bodo imeli komunisti pomem-
bno nalogo v borbi za pravice
delovnega ljudstva, za delo, na-
predek, socialna izboljšanja, in
— specifično za nas Slovence
— za naše narodne pravice. Za-
to je zlasti prve važnosti utrdi-
tev in ojačanje naše sile, naše
stranke. Zelo je pozitivno, da
so komunisti naše dežele razu-
meli ta politični moment in iz-
kazali svojo politično zrelost,
dasiravno jo bodo še boljše do-
kazali če bodo znali storiti po-
trebno, za doseg dokončnega
cilja. 100% včlanjevanja.

Zlasti so se zavedeli svoje od-
govornosti komunisti tržaške
pokrajine, kot pripadniki glav-
nega mesta dežele, ki so že me-
seca decembra, pred prazniki,
dosegli svoj cilj, dasiravno tu-
di ostala mesta — očitno — ni-
so daleč od njega.

ditvi naših vrst in našega giba-
nja, ker le tako bomo kos važ-
nim nalogam, zlasti v zvezi z
bližnjimi deželnimi volitvami.

JELKA GERBEC

Za ustanovitev pristaniške ustanove

Izjava Avtonomne tržaške
federacije KPI

Tajništvo Avtonomne tržaške fe-
deracije KPI je dne 8. t.m. izdalo
naslednjo izjavo:

V državi čutijo potrebo po vse-
državni pomorski politiki, v katere
okviru naj se sestavi tudi vsedrjav-
ni načrt za pristanišča, ki bo pri-
meren za vsedrjavni sistem prista-
nišč, razčlenjen po deželah. To je
še toliko bolj nujno v Trstu, kjer
preživlja pristanišče zastoj prometa.
Deželni statut predvideva za Trst
pristaniško ustanovo zaradi vloge,
ki jo mora imeti za razvoj dežele
ter zaradi nujne potrebe po okrepi-
vi prometa. Zaradi dramatične krize
našega emporija je potrebna usta-
nova, ki bo lahko zagotovila razvoj
pobud, ki bodo jamčile javni značaj
proti zasebnim interesom oseb ali
skupin, ter poudarila tradicionalno
značilnost pristanišča za medna-
rodni promet in opravljala pospe-
valno vlogo pri gospodarskem, trgo-
vinskem in industrijskem razvoju.
Zaradi tega je treba dodeliti usta-
novi obširne naloge, zagotoviti de-
mokratično sestavo njenih organov
in pravice pristaniških delavcev ter
razširiti njeno pristojnost na vse
področje.

Tržaška federacija KPI je na
podlagi teh načel izdelala okvirni
načrt zakona za pristaniško ustanovo,
katerega besedilo bo predložila
v diskusijo zainteresiranim kate-
gorijam.

**SLOVENSKO GLEDALIŠČE
V TRSTU**

V soboto, 11. t.m. ob 18. uri v
dvorani na stadionu «1. maj»,
V nedeljo, 12. t.m. ob 16. uri v
Prosvetnem domu na Opčinah

JOSIP RIBIČIČ

V KRALJESTVU PALČKOV
mladinska igra v treh dejanjih

**Koncert pevskih
zborov**

Slovenska prosvetna zveza
priredi revijo pevskih zborov
v nedeljo, 12. januarja 1964
ob 16. uri v dvorani na sta-
dionu «Prvi maj» v Trstu, stra-
da di Guardiella 7.

Nadaljevanje

Zvesti enotnosti

teli razpravljati o političnem
pomenu, ki ga ima zadržanje
njihove leve. Na ta način po-
klanjajo buržoaznim vodilnim
razredom šreno novega razce-
pa v svoji stranki, čeravno so
demokristjanski voditelji dali
vzglede političnega obravnavanja
svojih notranjih problemov
in so dali svojim uporniškim
prvakom vse koncesije, ki so
jih ti zahtevali.

Ne vemo še kako se bodo
stvari razvijale, zavedamo pa
se svoje naloge, da se gibljemo
v dialektični enotnosti. Borba
proti staremu infantilnemu
sektatstvu ob našem nastanku
nas je naučila, kako je treba
premagati tudi nesmiselni
strankin ponos. Zavrnili smo,
kakor je pravilno, razcep v so-
cialistični stranki in nihče ne
more verjeti, da ne razumemo
velikega pomena, ki ga ima za
vse delavsko in demokratično
gibanje načelno zadržanje so-
cialistične leve, kateremu se
ni mogoče odpovedati brez
podreditve nasprotnikom. O-
strino, ki je prišla tu in tam
na dan, je treba pripisovati
tudi težkemu položaju, v kate-
rem se je gibala omenjena le-
vica. Socialistična levica ima v
trenutku, ko je prevladala de-
snica svoje politično in zgodo-
vinsko točno določeno mesto
v vrstah delavskega razreda,
ki hoče napredovati na poti v
socializem. In če bo prišlo do
morebitnega razcepa, bodo v
zvrstitvi, ki je ostala pri desnici
nastale nove formacije skupin,
ki so odločene, da se postopo-
ma postavijo po robu politiki,
ki jo, pravilno, obsojajo. Po-
javljajo se tako nove artikulac-
ije, ki sicer niso še povsem
točno definirane, a jih kljub
temu moramo resno upoštevati
brez slehernih predsodkov za-
to, da bomo lahko razvijali
enotno politiko v vseh smereh.

Dvema resnima napakama
se moramo izogniti. Prva na-
paka bi bila smatrati, da je
proces socialdemokratske dege-
neracije socialistične stranke
v sedanjih pogojih nezavrljiv
in fatalen. To je morda v na-
črtih voditeljev socialistične
desnice ali vsaj v enem delu te
desnice, toda ta načrt ne more
biti uresničljiv brez energične
reakcije socialističnih delav-
skih množic. Še resnejša napa-
ka pa bi bila smatrati, da je
spricho drobljenja socialistične
stranke edina enotna perspek-
tiva v tem, da čvrstino našo
partijo z novimi močmi, priha-
jajočih z vseh strani. To bi bil
izraz nesmiselnega in sektaške-
ga strankarskega ponosa.

Mi vztrajamo, da je za razvoj
gibanja delavskega razreda v
Italiji, veljavna perspektiva, ki
smo jo tudi pred nedavnim
jasno nakazali. Mi hočemo, naj
v vseh smereh ostane odprta
možnost srečanja, recipročne-
ga razumevanja in sporazume-
vanja med vsemi organizirani-
mi silami, ki se gibljejo v sme-
ri socializma po poti demokra-
tične obnove, reforme gospo-
darskih in političnih struktur.
To ni fraza, temveč je stvarna
perspektiva, ki jo hočemo ures-
ničiti z delovanjem, z borbo, s
kritično elaboracijo in s kon-

kretnimi akcijami. Mi ne bomo
zanemarjali nobene možnosti
in od vseh, ki vidijo nevarnosti
sedanje stvarnosti bomo zahte-
vali, naj delujejo v tej smeri
ter jim dajali vso pomoč. Od
naše zgodovine, notranjih de-
bat, neuspehov in uspehov ter
zmag smo se naučili zvestobe
enotnosti. In enotnosti bomo
ostali zvesti.

P. T.

Leto upov in uspehov

navdajati vse človeštvo z upanjem,
da je to šele prvi korak na poti
do varnega in miroljubnega sveta.
Podobno izjavo je dal tudi angle-
ški zunanji minister. Generalni se-
kretar OZN U Tant je tedaj izja-
vil, da je v vzdušju, kakršno vlada
v svetu vsak sporazum med država-
mi pomemben dogodek. Hruščov je
poudaril, da je sporazum o prepo-
vedi jedrskih poskusov uspeh vseh
ljudi dobre volje; ki želijo razoro-
žitev, mir v svetu in sodelovanje
med narodi. Papež Pavel VI. pa je
izjavil, da moskovski sporazum tol-
mači upe vsega sveta.

10. oktobra se je zgodila v Vajon-
tu, ki leži med pokrajinama Bellu-
no in Udine huda nesreča. Velikan-
ski plaz se je utrgal z gore Toc in
se zvalil v umetno jezero, zaradi
česar je voda preplavila vso okolico
in odnesla cela naselja. Pri tem je
bilo ubitih mnogo ljudi in povzro-
čena je bila velikanska materialna
škoda. Kakor nekaj mesecev prej s
prebivci Skopja, tako je bila tudi
tokrat s preživeli prebivci po-
dročij Vajonta izkazana velika so-
lidarnost.

Novembra je ml. umorjen pred-
sednik ZDA John Kennedy. Smrt
mladega ameriškega predsednika
je bridko odjeknila po vsem svetu.
Kennedy je bil znan kot moder dr-
žavnik in kot človek, ki se je ak-
tivno zavzemal za miroljubno re-
šitev mednarodnih problemov. Zato
je bila njegova tragična smrt hud
udarec ne le za Ameriko marveč
za vse človeštvo.

V začetku decembra je bila v Ita-
liji ustanovljena vlada levega cen-
tra. V tej vladi sodelujejo z demo-
kristjani, republikanci in socialde-
mokrati tudi socialisti. Ob ustano-
vitvi nove vlade je CK KPI obja-
vil posebno resolucijo, v kateri je
med drugim poudarjeno, da prehod
PSI iz opozicije v vlado predstavlja
važen činitelj v italijanskem
političnem življenju in da postav-
lja delavsko in vse demokratično
gibanje pred nove probleme. CK in
CKK KPI sta kritizirala program
nove vlade, ker je zgrešen in po-
manjkljiv in ker se v njem ne odra-
ža volja po prelomu s preteklostjo
in ne volja po dosledni borbi proti
reakciji. Tovariš Togliatti pa je še
posebej poudaril, da sedanja vlada
zavira preokret na levo.

**Poljska
kinematografija**

Aleksander Scibor-Rylski. Film bo-
do snemali v ateljejih v Lodžu.

S temi načrti, ki niso majhni, je
stopila poljska kinematografija v
leto 1964. Najbrž je filmske delavce
za ta korak opogumil uspeh Fordo-
vega zgodovinskega filma «Križarji».
Zato so se tokrat zbrali okrog ome-
njenih treh velefilmskih načrtov naj-
boljši režiserji, scenaristi, snemavci
in igravci, kar lahko vpliva upanje,
da poljska kinematografija s temi
filmi ne bo razočarala.